carried out in all territory during which all the settlement marked in Trakai town plans was destroyed.

In the square 8.9 H_{abs} 149,98 m; H_{abs} 149,94 m of the south-eastern section of the foundation ditch of the north-western retaining wall of the future ramp for the disabled, fragments of stone foundation of building wall dated to the 16th–17th centuries were found. The building was 5.0 m long, his end was facing the present-day Karaimų street as all other dwelling houses.

During the earth works, in the territory of the footpaths leading from the viewing platform to the footbridge of the Island Castle, no archaeological cultural layer was found.

ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI VILNIUJE, ŠV. IGNOTO G. NR. 19

Daiva LUCHTANIENĖ

2002 m. birželio 19 d. – lapkričio 5 d. buvo tęsiami 2001 m. pradėti archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, sklype Šv. Ignoto g. Nr. 9 (žr. *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 198–202). Tyrimų vadovė – KPC archeologų grupės „Antiqua" vadovė archeologė Daiva Luchtanienė.

Sklypas Šv. Ignoto g. Nr. 9 yra gatvės V pusėje, priešais išplėstus Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerijos Generalinio štabo pastatus. P jis ribojasi su buvusio Dominikonų vienuolyno sklypu, Š – su buvusio Benediktinių vienuolyno sodu, V – su S. Nėries gimnazijos teritorija. Iš Š, R ir P sklypas atitvertas mūrinėmis tvoromis. Architektūriniai tyrimai buvo vykdomi 2001 m. (tyrėjas Robertas Zilinskas). Istoriniai tyrimai neatlikti. Pagal žodinę kai kurių istorikų informaciją, šios posesijos dokumentacija prarasta vieno iš gaisrų metu XVIII a. Turimais duomenimis, dabartiniame sklype Nr. 9 sujungtos dvi posesijos, priklausiusios miestiečiams.

2002 m. buvo tiriamas plotas 3 ir dalis projekte numatyto tirti ploto 4. Bendras tirtas plotas – 181 m^2.

2001 m. šioje vietoje buvo pašalinti savaime užaugę medeliai bei krūmai, nukastos XX a. šiukšlės. Tyrimų pradžioje buvo kasamas pilkos žemės sluoksnis. Jame buvo daug statybinio laužo, kalkių tinko gabalų, tačiau surasta ir nemažai archeologinių radinių. Nukasus maždaug 20 cm tokio grunto, giliau buvo juodos žemės sluoksnis. Tačiau jis buvo nevienalytis, daug kur permaišytas su kalkėmis, šviesesniu gruntu, žvyru. Nors radiniai registruoti išskiriant du horizontus (viršutinį ir apatinį), tačiau jie yra vienalaikiai. Analizuojant visą plote surinktą medžiagą (taip pat ūkinių duobių radinius), paaiškėjo, kad tiek abu fiksuoti horizontai, tiek ūkinės duobės yra vienalaikiai. Jie suformuoti XVII a. griaunant pastatus, buvusius šiame sklype. Veikiausiai namai buvo nugriauti po 1655 m. okupacijos. Visi geležiniai dirbiniai degę, labai aprūdiję. Tarp jų dominuoja vadinamoji statybinė geležis – vinys, masyvių durų ar vartų vyriai, kampuočiai. Prie šios išvados buvo prieita tuomet, kai buvo tvarkomi radiniai ir aiškėjo, kad tų pačių dekoro motyvų koklių fragmentų buvo surasta tiek abiejuose horizontuose, tiek ūkinėse duobėse. Kai kurie fragmentai iš skirtingų duobių klijavosi vienas su kitu. Pastebėta, kad į atskiras duobes buvo pilamos krosnių koklių duženos iš skirtingų patalpų. Viršutiniuose duobių užpildo lygiuose domi-

navo vėlyviausi savo ornamentika koklių fragmentai. Tai buvę kokliai su tradiciniais motyvais – pvz., kvadratais, tinkleliu, maureskomis. Ūkinėje duobėje 5 buvo suverstos XVI a. pirmosios pusės ir vidurio krosnių koklių duženos. Ūkinėje duobėje 2 tarp koklių dominavo heraldinis dviejų strėlių, nukreiptų į viršų ir žemyn, motyvas. Ūkinėje duobėje 6 daugiausia buvo koklių su tinkleliu, maureskomis bei tęstiniu ornamentu. Ūkinė duobė 3 – skurdžiausia. Ūkinė duobė 4 – čerpių sąvarta. Iš viso fiksuotos penkios XVII a. ūkinės duobės.

Nukasus kultūrinį sluoksnį atsidengė smėlio įžemis. Ploto P dalyje įžemio H_{abs} 106,04 m, V – 105,99 m, centrinėje – 105,95 m, R – 105,85 m. Nuskutus įžemio paviršių jame išryškėjo ūkinių bei kitokių duobių dėmės, stulpaviečių pėdsakai bei pilkos žemės juostos.

Ploto centrinė ir V dalys buvo kasamos dviem etapais. Pirmiausia iki įžemio buvo ištirta stačiakampė perkasa, kuri vėliau V pusėje pratęsta į P, paliekant kontrolinę juostą tarp ištirtos dalies ir išpjovos. Šioje ploto dalyje buvo fiksuota dalis ūkinės duobės 5. Jos R kraštas liko netirtoje sklypo dalyje. Užfiksavus kontrolinės juostos stratigrafinį pjūvį, ši buvo nukasta.

Ūkinė duobė 2

Tai įspūdinga 5x6 m dydžio ir beveik 3 m gylio duobė. Ji stačiakampio plano, piltuvo formos, smailėjančiu dugnu. Duobės kraštai buvo sutvirtinti lentomis, kurių puvėsiai vietomis buvo išlikę. Duobė užpildyta statybinėmis griuvenomis, juoda sausai durpinga žeme, kalkėmis. Tarp jų surasta nemažai archeologinių radinių. Šios duobės archeologinė medžiaga išsiskyrė individualių radinių gausa. Tarp jų dominavo stiklinių taurių ir bokalų šukės. Taip pat buvo surasta statybinės geležies, du pentinai, molinė XVII a. pypkė, kaulinių dvipusių šukų fragmentas, nemažai Atlanto vandenyno jūros kriauklių.

Ūkinė duobė 3

Ūkinė duobė 3 fiksuota R ploto dalyje. Į tiriamą plotą pateko tik R ir V ribos. Š ir V ribas užfiksuoti trukdė virš jų esantys mūrai. Duobė į įžemį įkasta gana sekliai – apie 1 m. Kraštai nuožulnūs, dugnas plokščias. Archeologinių radinių nedaug. Daugiausia – stiklo butelių šukės, keletas plokštinių koklių fragmentų.

Ūkinė duobė 4

Ūkinė duobė 4 fiksuota ploto V dalyje. Ji kiek pailga Š–P kryptimi, 1,4x2 m dydžio, įžemyje įgilinta apie 1 m. Kraštai nuožulnūs, dugnas plokščias. Jos užpildas – beveik vien čerpės. Daugiausia tai plokščiosios ir kraiginės, rasta pavienių olandiškų čerpių duženų. Tarp jų surastos smulkios puodų šukelės neinventorintos.

Ūkinė duobė 5

Ūkinė duobė 5 ištirta ne visa. Fiksuota V ir veikiausiai centrinė jos dalis. Š jos riba yra kv. X6–Y23, V X13–Y23. P ir R duobės ribos liko už tirtų ploto ribų. Duobės kraštai nuožulnūs, dugnas plokščias, įžemyje įgilinta apie 1,2 m. Nors šios duobės nepavyko visiškai ištirti, tačiau joje buvo daugiausia koklių. Tokių įspūdingų koklių galima surasti tik Žemutinės pilies teritorijoje, miesto diduomenės posesijose. Vien šioje duobėje surasti kokliai su penkiais herbais (iš viso plote 3 surasta heraldinių koklių su 8 herbais.) Atlikus išsamesnę jų analizę, įmanoma dalinai papildyti šio sklypo istoriją.

Ūkinė duobė 6

Ūkinė duobė 6 fiksuota ties ploto Š riba po mūro fragmentu. Ši duobė liko neištirta, nes minėto mūro fragmento negalima buvo nugriauti. Pastarąjį sunaikinus, galėjo nugriūti

ir posesijinė tvora. Tyrimų metu šioje vietoje buvo pastebėta koklių koncentracija, o radiniams suteikta metrika „Krosnies sąvarta“. Vis dėlto pastebima, jog tai dar viena ūkinė duobė, kurios kontūrus tepavyko užfiksuoti. Todėl čia surasti radiniai registruoti metrika „Ūkinė duobė 6“.

Ankstyviausi žmonių veiklos pėdsakai

Įžemio paviršiuje, šalia ūkinės duobės 4 išryškėjo juodos žemės su angliukais dėmė, pakraščiuose buvo molio, aplink ją netaisyklingu stačiakampiu išsidėsčiusios 6 stulpavietės. Dėmę kerta dvi susikryžiavusios pilkos žemės juostos. Tai geležies lydymo krosnelės pėdsakai. Stulpavietės bei juostos leidžia manyti, kad virš krosnelės buvo surėsta lauko tipo pašiūrė. Jos paviršiuje buvo gargažių ir geležies šlako, atliekant pjūvį surasta puodų šukių. Buitinė keramika datuota XV a. Tuo laikotarpiu ši vieta buvo miesto pakraštyje ir metalo lydymas nesudarė gaisro grėsmės miestui. PV ploto kampe, įžemyje, išryškėjo tamsiai pilkos žemės su angliukais juostos. Šalia jų išlikę stulpaviečių žymės. Juostos būdingos medinio pastato juodbalkių paliktiems pėdsakams. Virš jų buvo nemažai gargažių, šlako. Manytume, jog šioje vietoje galėjo stovėti kalvė. Visi aukščiau aprašyti žmonių veiklos pėdsakai įžemyje yra vienalaikiai, priklausė vienam gamybiniam kompleksui.

Išsamesnį vaizdą galima būtų susidaryti, jeigu viso įžemio „piešinio“ nebūtų perkirtusios XVII a. duobės, taip pat jei būtų ištirta P sklypo dalis. Pagal dabar turimą medžiagą iki galo atkurti pastatų ir pašiūrių perimetrų neįmanoma. Konstatuotina, jog šioje vietoje XV a. pradžioje buvo įrengtas gamybinis geležies apdorojimo kompleksas. Šio laikotarpio kultūrinis sluoksnis sunaikintas vėlesnės ūkinės žmonių veiklos, ypač griovimų ir remonto darbų po 1655 m.

PLOTAS 4

Plote 4 buvo ištirta 20,7 m^2. Į plotą 4 patenka ir 2001 m. atkastos sovietinės transformatorinės liekanos. Dalies ploto tirti buvo neįmanoma dėl esančių požeminių komunikacijų.

Plote 4 buvo kasamas tik sujauktas gruntas, kuriame buvo gausu statybinio laužo, tačiau nesurasta nė vieno archeologinio radinio. Aptiktos ir atkastos XX a. pradžioje statyto namo sienos liekanos (V bei P tirtos dalies riba) bei veikiausiai XVII a. statyto namo pamato fragmentas. Pastarasis prisiglaudęs prie minėto XX a. pradžios mūro P sienos. Jis – 0,8–1,18 m pločio, formuotas iš stambokų akmenų, įmūrytos kelios nebe pirmo panaudojimo plytos. Įžemis – žvyringas smėlis – pasiektas H_{abs} 106,71 m.

ARCHAEOLOGICAL EXPLORATIONS IN ŠV. IGNOTO STREET 19, IN VILNIUS

During the period from 19 June 2002 to 5 November 2002 the archaeological explorations started in 2001 in the site of Šv. Ignoto street 19, were continued. The total area explored was 181 m^2.

The earliest archaeological finds found in the postholes, in the zone of grey earth and in the location of metal melting furnace were dated to the end of 14th century – the first half of the 15th century. The metal melting furnace was functioning in the first half of the 15th century.

The waste pits and the cultural layer detected during the explorations were dated to the middle of the 17th century. They resulted from removal of buildings destroyed by fire.